

монологічного мовлення у 5–6 класах полягає і в тому, що тренування вмінь і навичок у цьому виді діяльності супроводжується одночасним розширенням мовного інвентаря учнів (нова лексика та граматики). З одного боку, це збільшує навантаження на них, а, з іншого, – створює умови для ефективного тренування нового матеріалу в говорінні. У гімназіях практикується два види монологічного мовлення: підготовлене і непідготовлене. Беручи до уваги вікові особливості учнів 5–6 класів, вважаємо за доцільне перевагу надавати підготовленому монологічному мовленню, яке є легшим і зрозумілішим для самого учня.

Основним засобом навчання підготовленого монологічного мовлення має слугувати контекстне тло, представлене *текстом* у друкованій (рідше усній) формі. Для того щоб навчальний текст міг бути основою усного мовленнєвого висловлення, у ньому мають бути задані мовні, логіко-сміслові та структурні елементи, які слугуватимуть опорою та взірцем для учнів. Інформативні та автентичні тексти є надійною орієнтовною опорою для учнів. Водночас, слугуючи контекстним фоном, вони окреслюють мовленнєву ситуацію, яку учитель за потреби відповідно до умов навчання може видозмінювати за допомогою вправ і завдань. Важливим є виконання ряду підготовчих вправ і завдань, пов'язаних зі змістом тексту: *формулювання відповідей на дотекстові та післятекстові запитання, висловлення згоди чи заперечення щодо змісту прочитаного, вибір дієслів, прикметників, ідіоматичних виразів тощо*, якими послуговувався автор тексту. Виконання таких завдань слугуватиме пропедевтичним етапом для формування вмінь монологічного мовлення.

Оволодіваючи необхідними мовними та мовленнєвими засобами у процесі роботи над *темою*, доцільно стимулювати учнів практикувати навички побудови власних монологічних висловлень у процесі роботи над *проектами* – завданнями, які потребують створення учнем власного мовленнєвого продукту. Працюючи над проектом, учень отримує змогу самостійно планувати та обирати стратегію свого монологічного висловлювання, спираючись на вивчений матеріал. Продуктивність такої діяльності проявляється в самостійному визначенні мовленнєвої функції, виборі мовленнєвих зразків і комбінуванні мовленнєвого матеріалу. Експериментальні дослідження, проведені співробітниками відділу навчання іноземних мов, засвідчують ефективність використання візуальних опор (мнемотехніки), які полегшують дотримання учнями чіткості та послідовності викладення власних думок у монологічній формі, а також слугують надійним засобом спрямування комунікативних намірів учнів.

НАВЧАЛЬНО-МОВЛЕННЄВІ СИТУАЦІЇ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ УЧНІВ 5 КЛАСІВ ГІМНАЗІЇ

М. В. Яковчук, науковий співробітник

На сучасному етапі розвитку освіти головна мета навчання іноземних мов полягає у тому, щоб навчити учнів спілкуватись іноземною мовою в типових ситуаціях повсякденного життя в межах засвоєного програмного матеріалу. У зв'язку

з цим доцільно так організовувати комунікативно спрямоване навчання, щоб воно вмотивувало іношомовну діяльність учнів і спонукало їх до використання іноземної мови як засобу мовленнєвої взаємодії в різноманітних сферах життєдіяльності та забезпечувало б максимальне наближення навчальної роботи учнів за метою, формою і способами її виконання до реальних умов комунікації.

Згідно з комунікативним підходом увесь процес навчання варто розглядати як особливу діяльність учнів, яка здійснюється в межах навчально-мовленнєвих ситуацій, котрі певною мірою моделюють реальні умови спілкування. Формування іношомовної комунікативної компетентності можливе за умови моделювання в навчальному процесі типових ситуацій реального спілкування, які виникають в різних сферах життя і стосуються різних тем. Тобто, предметно-змістовий план іношомовного мовлення учнів під час навчання зумовлюється темою, ситуацією і сферою спілкування, які виступають компонентами змісту навчання.

Відповідно до змісту навчальної програми з іноземних мов для 5 класу ми поділили навчальний матеріал з німецької мови на теми та підтеми і до кожної з них сформулювали приклади навчально-мовленнєвих ситуацій. Наведемо типові приклади їх використання в монологічному та діалогічному мовленні у процесі опрацювання теми «Школа».

Тема: «Школа» / „Schule“. Підтема 1: «Що ми робимо в школі?» / „Was machen wir in der Schule?“

Мовленнєва ситуація: Запитайте у свого однокласника(однокласниці), що він(вона) робить на уроках у школі.

Приклад: – Ти зараз пишеш? – Так, правильно. Я пишу.

– Schreibst du jetzt? – Ja, das stimmt. Ich schreibe.

Мовленнєва ситуація: Німецький хлопчик Петер надіслав листа, у якому він розповідає про те, що його клас робить у школі, і він цікавиться що ви робите на уроках. Розкажіть йому про це.

Приклад: У школі ми читаємо, розмовляємо, пишемо, рахуємо та робимо спортивні вправи... In der Schule lesen, sprechen, schreiben, rechnen und turnen wir.

За такими зразками прогнозується підготувати навчально-мовленнєві ситуації з німецької мови для учнів 5 класу, зміст яких узгоджуватиметься з вимогами чинної навчальної програми. Наведені зразки ситуацій є типовими і можуть використовуватися під час навчання інших іноземних мов.